

K A U N O
TECHNOLOGIJOS
UNIVERSITETAS

ŠILUMOS ŪKIO ADMINISTRAVIMO EFEKTYVUMAS “PEREINAMOSIOS” EKONOMIKOS ŠALYSE

Dr. Valdas Lukoševičius
Kaunas, 2010 vasario 4 d.

ŠILUMOS ŪKIS PRIEŠ REFORMĄ

1. Valstybinė nuosavybė
2. Valdymas centralizuotas
3. Šilumos tiekimas subsidijuojamas
4. Minimali apskaita
5. Menka motyvacija efektyviai gaminti ir vartoti šiluminę energiją
6. Technologiniai įrenginiai pasenę, netobulėjo
7. Plėtra ekstensyvumo, bet ne intensyvumo sąskaita

ŠILUMOS ŪKIO REFORMOS TIKSLAI

1. Efektyvus ir optimalus šilumos ūkis
2. Energija apskaitoma ir apmokoma pagal faktinį suvartojimą
3. Energijos kainos padengia būtinašias išlaidas
4. Ūkio finansavimui pritraukiamos ir privačios lėšos
5. Centralizuoto šilumos tiekimo tinklų (CŠT) pagalba sprendžiami nacionaliniai uždaviniai: kuro diversifikacija, kogeneracija, atliekų utilizavimas, atsinaujinančio kuro panaudojimas ir t.t.

PAGRINDINĖS PASITEISINUSIOS METODINĖS PRIEMONĖS ŠILUMOS ŪKIO REFORMAVIME

1. Šilumos ūkio veikla grindžiama ekonominės motyvacijos pagrindais
2. Šilumos ūkio atnaujinimui ir plėtrai pritraukiami ir privatūs vadybiniai bei finansiniai resursai
3. Stabilus ir prognozuojamas CŠT administravimas, minimizuojant riziką vartotojams ir investuotojams
4. Socialinė parama grindžiama tik individualios pagalbos principu-panaikinamos subsidijos ir dotacijos
5. Ekonominis reguliavimas užtikrina paslaugos kokybę ir techninius standartus
6. Pelnas uždirbamas didinant efektyvumą ir racionaliai darant investicijas

ADMINISTRACINIAI MECHANIZMAI, UŽTIKRINANTYS REFORMOS SĖKMĘ

- 1. Teisinė bazė** – reglamentuoja CŠT veiklą, techninius ir kokybės standartus, ekonominį ūkio pagrindą ir socialinės paramos formas.
- 2. Ekonominis reguliavimas** – užtikrina monopolinės veiklos kontrolę ir subalansuoja vartotojų bei tiekėjų interesus, reguliavimas atskiriamas nuo nuosavybės.
- 3. Techninės priežiūros sistema**- užtikrina paslaugų kokybę, patikimumą, saugą, efektyvumą, aplinkosauginius ir higienos reikalavimus

ŠILUMOS ŪKIO REGULIAVIMAS

Administracinis	Ekonominis	Rinkos
Baltarusija, Kinija, Rusija, Ukraina	Bulgarija, Čekija, Danija, Estija, Graikija, Latvija, Lenkija, Lietuva, Liuksemburgas, Malta, Rumunija, Slovakija, Slovėnija, Švedija, Vengrija	Airija, Austrija, Belgija, Didžioji Britanija, Ispanija, Italija, Kipras, Nyderlandai, Portugalija, Prancūzija, Suomija, Vokietija

TEISINĖ BAZĖ

- **Atskiras šilumos ūkio įstatymas** – Danija, Estija, Lietuva...
- **Energetikos įstatymo dalis** – Bulgarija, Latvija,
- **Natūralių monopolijų įstatymo dalis** – Slovakija, Ukraina ...

SOCIALINIS –POLITINIS CŠT ADMINISTRAVIMAS

- a) **Šilumos kainas nustato savivaldybės (Ukraina, Kinija)**
 - b) **Šilumos kainas nustato valstybinės institucijos (Rusija, Baltarusija)**
-
- Kainų nustatymo metodika mažai reglamentuota, didelė administratoriaus įtaka, kainas riboja “socialinis šildymo prieinamumas”
 - Trūkstamos lėšos turėtų būti skiriamos iš biudžeto (dažniausiai neskiriamos visai)
 - CŠT sektorius mažai atnaujintas ir nepatrauklus investuotojams

EKONOMINIS- SKATINAMASIS CŠT REGULIAVIMAS

- Šilumos ilgalaikes kainas nustato reguliatorius, kurios koreguojamos pagal objektyvius ekonominius rodiklius
- Pelnas siejamas su investuoto kapitalo dydžiu (Bulgarija, Latvija, Lenkija, Lietuva...)
- Reguliavimo metodika turi skatinti efektyvumą ir sudaryti galimybę uždirbti pelną, mažinant sąnaudas
- CŠT sektorius patrauklus investuotojams, atnaujinamas, planuojama plėtra

RINKOS REGULIUOJAMAS CŠT SEKTORIUS

- **Šilumos kainas nustato alternatyvūs šildymo būdai**
- **CŠT pozicijas stiprina: šilumos sektoriaus planavimas, kogeneracijos naudojimas, mokesčiai iškastiniam kurui (20-70%), gamtinių dujų kainodara – (Švedija, Norvegija, Suomija)**
- **Rinkos kontrolę vykdo valstybinės konkurencijos priežiūros institucijos**

CŠT REGULIAVIMO EKONOMINĖ MOTYVACIJA

Rodikliai	Reguliavimo tipas		
	Administracinis	Ekonominis	Rinkos
Šilumos tiekimo efektyvumas	Žemas	Priklausomai nuo reguliavimo	Būtinai
Investicijų finansavimas	Žemas	Ribotas	Geras
Galimybė uždirbti pelną	Maža	Ribota	Neribota
Patrauklumas investuotojams	Mažas	Vidutinis	Didelis

ŠILUMOS KAINOS EUR/MWh 2007

Šalis	Reguliavimo tipas		
	Administracinis	Ekonominis	Rinkos
Rusija	4,9- 186		
Estija		42- 48	
Latvija		65- 70	
Lenkija		40- 45	
Lietuva		35- 55	
Norvegija			80- 85
Suomija			42- 47
Švedija			42- 47

ENERGETINIS EFEKTYVUMAS 2007

Šalis	Šilumos gamyba	Šilumos perdavimo nuostoliai
Rusija	71,5 %	17- 19 %
Lenkija	88 %	14,5 %
Lietuva	86 %	17,4 %

ŠILUMOS ŪKIO ADMINISTRAVIMO TENDENCIJOS

- 1. Pereinama nuo administracinio prie ekonominio reguliavimo**
 - Rusija priėmė “Energijos efektyvumo įstatymą”, kuriame suformuluoti pažangūs CŠT reguliavimo principai
 - Kinija pradėjo šilumos ūkio reformą
- 2. Įvedama daugiau planavimo ir reguliavimo CŠT sektoriuje**

ŠILUMOS ŪKIO ADMINISTRAVIMO TENDENCIJOS

- 3. CŠT veiklą labiau reglamentuoja teisės aktai – apibrėžiami kokybės standartai, tiekėjų ir vartotojų teisės ir pareigos ir t.t.**
- 4. Daugiau konkurencijos šilumos gamyboje, daugiau reguliavimo šilumos perdavime**

ŠILUMOS ŪKIO PLĖTROS TENDENCIJOS

Skatinama CŠT sistemas panaudoti visuomenės interesams:

- ✓ Kogeneracijai ir trigeneracijai plėtoti
- ✓ Centralizuoti didmiesčių aprūpinimą šiluma ir vėsuma
- ✓ Spręsti klimato kaitos ir kitas aplinkosaugos problemas
- ✓ Utilizuoti atliekinę ir atsinaujinančią energiją
- ✓ Diegti sezoninį šilumos akumuliaciją
- ✓ Stiprinti energetinį saugumą ir t.t.

Pagal: *ES direktyvas, “Merų paktas”, Nacionaliniai AEI plėtros veiksmų planai, nacionalinės strategijos ir pan.*

K A U N O
TECHNOLOGIJOS
UNIVERSITETAS

Ačiū už dėmesį